

УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ ФАКУЛТЕТ ПОЛИТИЧКИХ НАУКА	
ПРЕМИЈЕРНО:	23. 05. 2016
	648/16

Универзитет у Бањој Луци
Факултет политичких наука

Комисија за оцјену и одбрану завршног рада на другом циклусу

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВИЈЕЋУ ФАКУЛТЕТА ПОЛИТИЧКИХ НАУКА

Предмет: Извјештај о оцјени завршног рада на другом циклусу кандидаткиње
Сање Коловић

Наставно-научно вијеће Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци на својој 50. сједници одлуком број 08/3.2006-22/13, од 14.11.2013. године, именовало је Комисију за оцјену и одбрану завршног рада на другом циклусу студијског програма социјалног рада под називом „*Социјална интеграција особа са инвалидитетом на подручју општине Теслић*”, кандидаткиње Сање Коловић, у сљедећем саставу:

1. Доц. др Мира Ђук, доцент, ужа научна област Социјална политика, Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци, члан;
2. Доц. др Јагода Петровић, доцент, ужа научна област Теорије и методологија социјалног рада, Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци, члан;
3. Доц. др Весна Шућур-Јањетовић, доцент, ужа научна област Теорије и методологија социјалног рада, Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци, члан-ментор.

Након што је прегледала и детаљно анализирала завршни рад Сање Коловић, Комисија подноси Наставно-научном вијећу Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци сљедећи

ИЗВЈЕШТАЈ

о оцјени урађеног завршног рада на другом циклусу под називом
Социјална интеграција особа са инвалидитетом на подручју општине Теслић

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О КАНДИДАТКИЊИ

Сања Коловић је рођена 24.08.1985. године у Варешу, општина Вареш. Основну школу уписала је са седам година. Први разред основне школе завршила је у мјесту рођења, други и трећи разред, за вријеме рата, завршила је у Лишњи, општина Прњавор, а од четвртог разреда школу је похађала у Теслићу. Општу гимназију уписује 2000. године у Теслићу. Након завршеног средњошколског образовања уписује се на Филозофски факултет, одсјек за Социјални рад, Универзитета у Бањој Луци. Факултет завршава 02.06.2009. године одбраном дипломског рада на тему „Улога социјалног радника у превенцији употребе наркотичких средстава“. Тренутно живи и ради у Теслићу. Запослена је као социјални радник у ЈУ Центар за социјални рад. Ради и као волонтер на пројектима у три удружења која окупљају особе са инвалидитетом. Поред рада у Центру за социјални рад, ради за Савез глувих и наглувих Републике Српске као предсједник комисије за полагање знаковног/гестовног језика на нивоу Републике Српске, јер је од 2010. године похађала семинаре знаковног/гестовног језика и тиме стекла сертификате за преводиоца, инструктора и судског тумача за знаковни/гестовни језик.

УВОД

Завршни рад надругом циклусу студијског програма социјални рад под називом *Социјална интеграција особа са инвалидитетом на подручју општине Теслић* има 111 страница.

Осам главних поглавља чине Увод, Категоријана одређења и теоријски приступу, Инвалидитет, Социјална интеграција особа са инвалидитетом, Методолошки оквир, Резултати истраживања, Дискусија и Закључак. У оквиру поглавља садржано је 34 потпоглавља.

На крају рада наводи се библиографија са 62 јединице кориштене литературе, те два Прилога који представљају упитнике који су кориштени за емпиријски дио истраживања.

Приказ детаљне структуре рада

УВОД

1. КАТЕГОРИЈАЛНА ОДРЕЂЕЊА И ТЕОРИЈСКИ ПРИСТУПИ

- 1.1. ПОЈМОВНО ОДРЕЂЕЊЕ ИНТЕГРАЦИЈЕ
- 1.2. ИСТОРИЈСКИ АСПЕКТИ ОДНОСА ДРУШТВА ПРЕМА ОСОБАМА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ
- 1.3. ТЕОРИЈСКИ ПРИСТУП ИНВАЛИДИТЕТУ - ПАРАДИГМЕ, ТЕОРИЈЕ, МОДЕЛИ
- 1.4. ИНВАЛИДИТЕТ У КОНТЕКСТУ МЕДИЦИНСКОГ, СОЦИЈАЛНОГ И БИОПСИХОСОЦИЈАЛНОГ МОДЕЛА

2. ИНВАЛИДИТЕТ

- 2.1. ПОЈАМ ИНВАЛИДИТЕТА
- 2.2. УЗРОЦИ ИНВАЛИДИТЕТА
- 2.3. ВРСТЕ ИНВАЛИДИТЕТА
 - 2.3.1. Тјелесно оштећење
 - 2.3.2. Оштећење вида
 - 2.3.3. Оштећење слуха и говора
 - 2.3.4. Интелектуалне тешкоће

3. СОЦИЈАЛНА ИНТЕГРАЦИЈА ОСОБА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ

- 3.1. ПРАВА ОСОБА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ ПРЕМА КОНВЕНЦИЈИ УН
- 3.2. СОЦИЈАЛНА ИНТЕГРАЦИЈА
 - 3.2.1. *Породични живот особа са инвалидитетом*
 - 3.2.2. *Шире окружење*
 - 3.2.3. *Васпитање и образовање*
 - 3.2.4. *Запошљавање особа са инвалидитетом*
 - 3.2.5. *Учешће у културном животу*
- 3.3. УЛОГА И ЗНАЧАЈ СОЦИЈАЛНОГ РАДА У ЗАШТИТИ ОСОБА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ
- 3.4. ПОДРУЧЈА РАДА СОЦИЈАЛНОГ РАДНИКА У НЕВЛАДИНОМ СЕКТОРУ У РАДУ СА ОСОБАМА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ
- 3.5. РЕХАБИЛИТАЦИЈА ОСОБА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ - ПРОФЕСИОНАЛНОМ РЕХАБИЛИТАЦИЈОМ ДО СОЦИЈАЛНЕ ИНТЕГРАЦИЈЕ ОСОБА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ
- 3.6. СИСТЕМИ ПОДРШКЕ ОСОБАМА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ

4. МЕТОДОЛОШКИ ОКВИР

- 4.1. ПРОБЛЕМ ИСТРАЖИВАЊА
- 4.2. ПРЕДМЕТ ИСТРАЖИВАЊА
- 4.3. ЦИЉ И ЗАДАЦИ ИСТРАЖИВАЊА
 - 4.3.1. *Опити циљ истраживања*
 - 4.3.2. *Задачи истраживања били су*
- 4.4. СИСТЕМ ХИПОТЕЗА
 - 4.4.1. *Генерална хипотеза*
 - 4.4.2. *Посебне и појединачне хипотезе*
- 4.5. МЕТОДОЛОГИЈА ИСТРАЖИВАЊА
 - 4.5.1. *Мјерни инструмент*
 - 4.5.2. *Узорак испитаника*
- 4.6. НАУЧНА И ДРУШТВЕНА ОПРАВДАНОСТ ИСТРАЖИВАЊА

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

6. ДИСКУСИЈА

ЗАКЉУЧАК
ЛИТЕРАТУРА
ПРИЛОЗИ

ПРЕДМЕТ ИСТРАЖИВАЊА

Полазећи од чињенице да у савременом друштву владају вриједности које се заснивају на квантитету и квалитету производње и знања, те самим тим особа вриједи онолико колико произведе, и констатације да је производња постала циљ, а човјек само средство у постизању тог циља, у раду се представља проблем занемаривања критеријума човјечности и хуманости који произилазе из схватања да је сам човјек најзначајнији покретач властитог развоја и развоја друштва уопште, што доводи до маргинализовања особа са инвалидитетом и често без могућности да остваре основна људска права. Особе са инвалидитетом су дискриминисане прије свега због става друштва које их посматра кроз њихов инвалидитет и сматрају их мање вриједним. Кандидаткиња у раду говори о неопходности мијењања постојећег система вриједности у нашем друштву, указујући да особе са инвалидитетом имају своје вриједности, квалитете, способности и знања и да у великој мјери могу да допринесу друштву у коме живимо. Једно од основних рјешења овог проблема представља интеграција особа са инвалидитетом у друштвене токове кроз модел социјалне инклузије, односно укључености. Овај социјални модел наглашава као основни проблем однос друштва према особама са инвалидитетом и не подразумијева изједначавање свих људи, већ уважавање различитости сваког појединца.

Предмет овог истраживања ставља фокус на степен социјалне интеграције особа са инвалидитетом на подручју општине Теслић, која спада у развијене општине, а по површини и броју прилично је мала у односу на број особа са инвалидитетом који броји. Наиме, општина Теслић има нешто већу површину од 846 километара квадратних, броји око 41.000 становника, а више од **шест стотина чине особе са различитим врстама инвалидитета**. У категорији тјелесног оштећења, истраживање се ослања на особе са обољењем мишићне дистрофије, јер је ова категорија једна од бројнијих у категорији особа са тјелесним оштећењем на подручју општине. Ово истраживање показало је у којој мјери и на који начин особе са инвалидитетом на подручју ове општине остварују своја права и укључују у друштвене токове. Такође, ово истраживање је обухватило и системе подршке који су им на располагању, са посебним освртом на улогу и значај социјалног рада у заштити и раду са особама са инвалидитетом.

Општи циљ истраживања односио се на утврђивање степена социјалне интегрисаности особа са инвалидитетом на подручју општине Теслић, што је и приказано у раду кроз задатке истраживања који су се односили на различите сфере интеграције: породица, васпитање и образовање, запошљавање, културни живот, шире окружење. Рад такође испитује и значај и улогу социјалног рада у раду са особама са инвалидитетом на подручју општине Теслић.

Хипотетички оквир рада

Генерална хипотеза

Социјална интеграција особа са инвалидитетом на подручју општине Теслић, на коју утичу системи подршке, зависи од породичних и друштвених детерминанти као објективних околности и спремности друштвене заједнице да омогући укључивање особа са инвалидитетом у друштвене токове у складу са основним људским правима која имају.

У циљу доказивања главне хипотезе, постављено је 6 посебних хипотезе и припадајућих 24 појединачних хипотеза равномјерно распоређених и дефинисаних према категоријама особа са инвалидитетом.

Методолошки оквир рада

У току истраживања, при изради рада кориштене су различите научне методе, од којих су наведене основне:

- Метода дескрипције, приликом дефинисања појмова и чињеница везаних за проблем и предмет истраживања.
- Статистичка метода, кроз провођење цјелокупне статистичке анализе у раду, примјену и анализу статистичких метода и модела, графичко и табеларно представљање резултата, извођење закључака и тумачење резултата статистичке анализа и друго.
- Метода теоријске анализе и синтезе, кроз извођење и идентификацију компонентних варијабли – фактори социјалне интеграције. У оквиру ове методе бити ће кориштена квантитативна метода приликом утврђивања степена социјалне интеграције особа са инвалидитетом помоћу различитих показатеља.

- Метода посматрања, приликом прикупљања података, литературе, резултата ранијих анализа (раније студије и истраживања) и друго.

За унос и обраду података кориштен је програмски пакет SPSS 20. (*Statistical Package for the Social Sciences 20*).

У сврху прикупљања података у истраживању је кориштен анкетни упитник конструисан за потребе овог истраживања. Упитник је садржавао тридесет четири питања, а подијељен је на седам дијелова. Први дио питања (4 питања) испитивао је социодемографске карактеристике испитаника, као што су доб, пол, брачни статус и слично. Други дио питања (4) односио се на утврђивање степена социјалне интегрисаности особа са инвалидитетом у сфери породице. Трећа група питања (4) односила се на утврђивање степена социјалне интегрисаности особа са инвалидитетом у сфери васпитања и образовања. Четврту групу чинила су питања (4) којима се испитивала интегрисаност особа са инвалидитеом у сфери запошљавања. Пети дио питања (5) односио се на учешће особа са инвалидитетом у културном животу. Шеста група питања (9) испитивала је степен социјалне интегрисаности особа са инвалидитетом у сфери ширег окружења, док се седми дио (4 питања) односио на испитивање значаја и улоге система социјалне заштите у раду са особама са инвалидитетом. Дио упитника кориштен за ово истраживање био је састављен од питања затвореног типа са понуђеним одговорима, а дио од тврдњи. Своја слагања са тврдњама испитаници су изражавали на Ликетровој скали.

Истраживањем је обухваћено стотину особа са инвалидитетом - чланови удружења на подручју општине Теслић (Удружење дистрофичара - тридесет особа који обољење имају од рођења или раног дјетињства; Удружење слијепих и слабовидих - двадесет пет особа, Удружење глувих и наглувих - тридесет особа, и Удружење за помоћ дјечи са интелектуалним тешкоћама - петнаест особа).

Резултати истраживања и закључак

Истраживање је вршено у оквирима важеће парадигме науке о социјалном раду, са ослонцем на друге науке и њихова знања, првенствено на знања из области социологије, психологије, педагогије, дефектологије, и права.

Ово истраживање проведено је с циљем утврђивања степена социјалне интегрисаности особа са инвалидитетом на подручју општине Теслић, у сфери породичног, образовног, радног и културног живота, као и утврђивања нивоа подршке коју особе с инвалидитетом имају у остваривању права у систему социјалне заштите. Истраживањем је обухваћено стотину испитаника - чланова четири активна удружења на подручју општине Теслић, и то тридесет чланова Удружења дистрофичара, тридесет чланова Удружења глувих и наглувих, двадесет пет чланова Општинске организације слијепих и слабовидих, као и петнаест чланова Удружења родитеља за помоћ дјечи са посебним потребама.

На основу добијених резултата, степен инвалидитета на основу самопроцјене испитаника је углавном тежак на свим пољима. Видљиво је да је највећи број испитаника рођен са одређеном врстом инвалидитета и то 58%, код 31% испитаника до инвалидитета је дошло у раном дјетињству, до осамнаесте године живота, док је након осамнаесте године код 8% испитаника дошло до настанка инвалидитета.

Хипотезе које су постављене, а односе се на сфере живота особа са инвалидитетом које имају највећи утицај на укупну интегрисаност свих категорија које су испитиване у овом истраживању, потврђене су. Појединачне хипотезе су такође потврђене, осим једне која се односила на тврдњу да особе са оштећењем слуха и говора нису у довољној мјери интегрисане у васпитно-образовни систем. Наиме, испоставило се да је више од двије трећине од свеукупног броја испитаника са наведеним оштећењем ипак похађало редовну школу, а само пет испитаника није завршило основну школу.

Осим интегрисаности у васпитно-образовни систем, мјерило се и задовољство појединим изворима подршке, информисаност испитаника, укљученост у културни живот заједнице те укљученост у удружења за особе с инвалидитетом. Испитаници су најзадовољнији подршком својих брачних партнера, дјече и родитеља, а најнезадовољнији подршком представника власти на свим нивоима. Чланови породице су се показали као риједак извор информација испитаницима, док је велики број, односно 69% испитаника рекао да добија информације од пријатеља, а што је позитиван показатељ добре социјалне мреже испитаника. Као главни информер показало се удружење чији су члан. Анализа података показује нам да су особе са

инвалидитетом јако лоше информисане, те значи да треба много више радити и на информираности околине.

Учешће у културним активностима је такође на врло незавидном нивоу, што наравно, има везе и са жељом за учешћем, али и са врстом инвалидитета, приступачношћу, информисањем о догађањима који су у припреми и мотивисањем самих особа с инвалидитетом.

Потврђена је и хипотеза да особе са инвалидитетом на подручју општине Теслић имају значајну подршку система социјалне заштите, осим у случају код особа са оштећењем слуха и говора, који за разлику од остале три групе испитаника, немају право на додатак за помоћ и његу другог лица, јер се према новој процјени функционалног стања лица, сматрају способним за самосталан живот и рад.

Спроведено истраживање показало је да општа слика положаја особа с инвалидитетом на подручју општине Теслић није на задовољавајућем нивоу, али да особе са инвалидитетом показују значајан интерес и жељу са учешћем у свим аспектима живота.

ДРУШТВЕНИ И НАУЧНИ ДОПРИНОС ИСТРАЖИВАЊА

Научна оправданост истраживања произилази из научног сазнања о предмету проучавања, његовог друштвеног значаја и циља, те могућности практичне примјене добијених резултата.

Истраживање овог типа је прво на подручју општине Теслић. Имајући у виду да је оскудна литертура на домаћем језику, као и број студија и истраживања на ову тему, резултати истраживања су од изузетног значаја како за локалну заједницу, тако и за друге мање општине, на тај начин што ће помоћи на прикупљању података који су релевантни за будуће истраживање сличне проблематике, а све то може да помогне у стицању опште слике социјалне интегрисаности особа са инвалидитетом у Републици Српској.

Ово истраживање је друштвено оправдано јер обезбјеђује резултате на основу којих би могле да се предузму конкретне акције у циљу повећања степена социјалне укључености особа са инвалидитетом, односно да се друштвена заједница активније укључи у рјешавање овог проблема са којим се сусрећу особе са инвалидитетом.

ЗАКЉУЧЉАК И ПРИЈЕДЛОГ

Комисија сматра да је кандидаткиња Сања Коловић обавила истраживање у складу са пријављеном темом и да њен завршни рад садржи битне елементе научног истраживања и обиљежја самосталног дјела.

У раду су систематизована шира теоријска сазнања о предмету истраживања, те приказани резултати емпиријског истраживања.

Комисија сматра да је тема логички досљедно обрађена, да су подаци доведени у везу са хипотезама и да су потврдили главне хипотетичке ставове.

Рад проширује сазнања о потребама особа са инвалидитетом за већи степен интегрисаности у свим испитиваним сферама живота на подручју општине Теслић. На тај начин представља добру основу за даља истраживања у овој области.

Имајући у виду наведене чињенице и оцјене, Комисија Наставно-научном вијећу Факултета политичких наука Универзитета у Баној Луци

ПРЕДЛАЖЕ

да Сањи Коловић одобри јавну одбрану завршног рада на другом циклусу из области студија социјалног рада на тему *Социјална интеграција особа са инвалидитетом на подручју општине Теслић*.

Бања Лука, 19.маја 2016. године

КОМИСИЈА:

Доц. др Мира Ђук, члан-предсједник

Доц. др Јатота Петровић, члан

Доц. др Весна Шућур-Јањетовић, члан-ментор